

DE REFORMATIE

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN
HET GEREFORMEERDE LEVEN

DIE OWE JEUGD VERNIEUWT

ALS EENS ARENDS PSALM 100:3

Onder redactie van Dr K. Schilder, Dr C. Tazelaar en Prof. Dr J. Waterink.

Medewerkers: Dr H. A. van Andel, Solo; Dr R. E. van Arkel, Utrecht; Dr Henry Beets, Grand Rapids; Dr C. Bouma, 's-Gravenhage; Dr K. Fernhout, Vreeland; Prof. Dr F. W. Grosheide, Amsterdam; Prof. Dr T. Hoekstra, Kampen; Dr G. Keizer, De Steeg; Dr B. A. Knoppers, Amsterdam; Dr S. O. Los, 's-Gravenhage; Dr J. W. Marmelstein, Amsterdam; Dr F. C. Meijster, Rotterdam; G. Meima, Groningen; Dr A. Ringnalda, Ermelo; Dr J. C. Rullmann, Wassenaar; J. Strikwerda, Dokkum; Dr J. Thijs, Zwolle; Dr J. Veldkamp, Hilversum; Prof. Dr D. H. Th. Vollenhoven, Amsterdam; Dr J. de Vries, Tilburg; Dr J. D. Wielenga, Franeker; Mr J. A. de Wilde, 's-Gravenhage.

Stukken voor de Redactie zende men aan den secretaris der Redactie:
Dr C. TAZELAAR, 2e Const. Huygensstr. 77, Amsterdam.

Drukkers-Uitgevers:
OOSTERBAAN & LE COINTRE, Goes
Tel. No. 38 — Postrekening No. 36000.

Abonnement: f2.50 per halfjaar bij vooruitbetaling.
Voor 't Buitenland f7.50 en voor Ned.-Indië f6.— per jaar.
Advertentiën: 25 ct. p. regel. — Losse nummers f 0.15.

INHOUD: Hoofdartikel: Van onbetaalde rekeningen. I. — Uit de Schrift: Neen. (Joh. 20: 5) — Kerkelijk Leven: De Chr. cultuur en de „theologie van de paradox”. II. De voorstellen betreffende de uitbreiding van den bundel „Eenige Gezangen”. — Lit. en Kunst: De dood van het vitalisme. — Uit het Pol. en Soc. Leven: Onbevredigende bestrijding. V. — Pop. Wet. Schetsen: De mensch als persoon. III. — Uit de Historie: De Vereeniging van 1892. I. — Zending en Evangelisatie: Samenwerking. II. — Perschoorw. — Boekbespreking. — Kerkenieuws.

HOOFDARTIKEL

Van onbetaalde rekeningen.

I.

Er wordt sedert jaren geklaagd over de wanbetaling der kerk.

Velen van haar eigen kinderen hangen het schandbordje, dat haar als wanbetalster aan de openbare veroordeeling prijsgeeft, voor haar deur. Zij spreken van „de onbetaalde rekeningen der kerk”. En zij ontdekken telkens nieuwe rekeningen, die nog altijd op betaling wachten.

Aanvankelijk werd dit spreekwoord — want tot een spreekwoord is de term reeds afgezaagd, met al de gevaren van dien — opgeheven, om den oorsprong van de secten aan te duiden. „De secten zijn de onbetaalde rekeningen van de kerk”, zoo heette het dan. Het slagwoord was geformuleerd en maakte indruk. „De secten zijn de onbetaalde rekeningen der kerk”. Klaar was men.

Later werd het spreekwoord — zooals dat met deze ongelukken altijd gaat — ook opgeheven in heel ander verband. Zoodra men iets ontdekte, dat goed was, maar dat men, door welke oorzaak dan ook, niet, of niet genoeg, of niet-georganiseerd, aantrof in de publieke, min of meer vaste, georganiseerde verrichtingen van de kerk als instituut — (we denken h.v. aan de gezelschappen van vroeger, met hun warmte, of zwoelte, of aan de wederzijdsche schuldbelijdenis en geestelijke opwekkingen in hedendaagsche house-parties, Buchmann-beweging) — stond men klaar met het bekende spreekwoord over de onbetaalde rekeningen der kerk.

Wat is hiervan te denken?

Het is allereerst goed, op te merken dat het spreekwoord, ook nu, zoo bijster goedkoop is. Het lijkt zoo duidelijk, maar het is doorgaans zoo vreeselijk onduidelijk. Het lijkt zoo puntig, maar het is zoo stomp.

Ook dit spreekwoord „in Israël”.

„DE secten”. Welke secten? Wat zijn secten? Een vraag, die te meer klemt, als men tegenover de secten denkt aan „de kerk”.

„DE onbetaalde rekeningen”. Welke rekeningen? Heeft de kerk geen andere dan die, waarvoor de secte een naam bedacht, een formuleering gevonden heeft? Armzalige, wanbetalende secte, die zoo veel eer aan de gesmade kerk geeft! Armzalige, wanbetalende kerk, die zoo veel onzin van zichzelf geloofd. De kerk, die zichzelf kent, zal weten, dagelijks in gebreke te blijven „in velen”.

„De onbetaalde rekeningen DER kerk”. Van welke kerk? De kerk als organisme? Meent de geachte spreker, die het schandbordje aan de kerkleer spijkt, dat de secten niet tot de kerk als organisme te rekenen zijn? Indien ja, laat het hem dan maar even zeggen; het kon de secte nog eens tot verontmoediging brengen zoozeer, dat ze begint, haar rekeningen te betalen bij God en bij de kerk. Of heeft hij soms het oog op de kerk als instituut? Zoo ja, welk instituut? Want er zijn secten, die zich ook als instituut beschouwen, en daarmee tevens als equivalent van een kerk-instituut.

Men kan vragen, en nog eens vragen.

En dat maar-blijven-vragen-kunnen bewijst reeds, dat men dezen keer niet overduidelijk is in de spreekwoordenmakende, en daarin nog te weinig „spreekwoordelijke”, „gemeente”.

En nu is het vervoegens goed, te constateeren, dat al die onduidelijkheid en onnauwkeurigheid, en al die tegenover den Geest der profetie, die aan de kerk gegeven is (volgens den bijbel) toch eigenlijk wan-betalende vaagheid-van-uitdrukking zich als het ware opzuigt en vast-zet in dat ééne lid van het spreekwoord, dat daar rept van die „onbetaalde rekeningen”.

Want we komen, als we daar aan denken, meteen aan ons onderwerp van heden.

Men zegt: de secten zijn de onbetaalde rekeningen der kerk. En men bedoelt natuurlijk: ze zijn de rekeningen, die de kerk niet betaald heeft, en die ze toch had moeten betalen. Betalen dan, vermoedelijk, aan God.

Maar natuurlijk is dat fraseologie en meer niet. Secten zijn geen rekeningen. Rekeningen zijn... nu ja, men kan daarvoor een term zoeken, en over dien term weer twisten. In elk geval echter is duidelijk: secten zijn geen rekeningen.

Men zal dan ook wel zoo ongeveer dat bedoelen: secten zijn in haar bestaan een bewijs, dat de kerk als instituut te kort geschoten is in haar roeping tegenover God, dat zij een dankoffer, hetwelk zij aan God den Heere en haar Koning Christus te betalen had, niet betaald heeft. En de menschen, die later in de secte zijn saamgebracht, die hadden juist zoo'n behoefte aan dat ééne, dat „de kerk” niet aan den Heere God betaalde. En toen heeft zij zich maar afgezonderd, om... om... Ja, ja, nu verder, als-tu-blijft, om... Om wat? Om wat?

Om datgene wat „de kerk als instituut” niet betaalde aan den Heere God te betalen? Dat is immers de eenige mogelijkheid?

Of — om datgene wat „de kerk als instituut” niet in den vorm van godsdienstige verrichting aan God betaalde, zelf als zoodanig ter hand te nemen, wijl het de behoeften bevredigde der zielen en dus — om zichzelf meteen te betalen? Want dat is immers de andere mogelijkheid?

Laat ons toetreden, en zien, wat in elk van die gevallen de zaak is.

Daar is de eerste mogelijkheid: de secten probeeren God te betalen, wat de kerk niet aan den levenden God betaalt.

Gezegende secten!

Gezegende secten??

O neen, wanbetalende secten! De secten worden nu opeens de wanbetalers tegenover God, als Heere van de kerk.

Want de secten zijn nu eenmaal van de kerk uitgegaan. Het woord „secte” moge moeilijk te ontleiden zijn, in zijn historische beteekenis vooral, maar zeker is toch wel, dat de later in secteverband georganiseerden aanvankelijk rechtstreeks zich hebben moeten uitspreken tegenover de kerk, en hun houding tegenover haar hebben moeten bepalen. De kerk is er nu eenmaal vóór de secte, de naam van deze wordt gegeven onder het aspect en onder vooropstelling van den naam van gene. Indien nu vaststaat, dat de kerk, en dat het institueeren-van-de-kerk een plicht is voor een menschenkind, indien dus het institueeren-van-de-kerk een betaling is, die wij aan God verschuldigd zijn, dan is het niet-institueeren, of het loslaten-van-het-institueeren niets anders dan wanbetaling van de secte tegenover God als Heer van de kerk. De secte ontstaat daar, waar een groep wanbetalers zich organiseert tot het niet-betalen aan God van een bepaalde „rekening”, die Hij te vorderen heeft. De secten zijn dus de niet-betalers van de rekeningen Gods. Ze zijn, ten aanzien van dat ééne punt, de niet-betalers van de rekeningen, die de kerk wél betaalt.

Maar, zal men zeggen: het gaat niet over dat institueeren van de kerk alleen. Sommigen zullen zelfs dat institueeren zelf niet eens tot plicht, dien men betalen moet, willen rekenen, maar we zullen nu maar aannemen, dat Gereformeerden deze aperte afwijking van hun belijdenis allen verfoeien; volgens haar immers is ieder schuldig, zich bij de

ware kerk te voegen, heeft dus de kerk onbetaalde rekeningen in getallen te incasseeren van de secten. Maar zij, die het hierin met ons eens zijn, als Gereformeerden, zullen misschien zeggen: nu ja, maar, afgedacht van het institueeringsvraagstuk, er is toch zooveel, dat de kerk aan God te betalen heeft? Ze heeft Hem te betalen het dankoffer eener schuldbelijdenis, het dankoffer eener hartelijke congregatie der geloovigen, het dankoffer van een actueele bediening van het ambt der geloovigen, en zoo heel veel meer. En nu gebeurt het vaak, zoo zal men dan verder betoogen, dat „de kerk als instituut” daarin te kort schiet, en dat nu de secten uit reactie daartegen, dezen plicht der betaling aan God gaan vervullen, om zich daarin van de kerk te onderscheiden, of zich daarin vrij te maken van de zonde der niet-betaling-op-dit-punt aan God.

Maar ook zoo is men niet klaar.

Immers: stel het geval dat de later in de secte zich groepeerende geloovigen alles hebben gedaan, wat in hun macht was, om „de kerk” op te wekken tot betaling aan God, en stel dan even verder, dat de kerk de ooren toestopte voor die zuivere prediking en de predikers van haar betalingsplicht excommuniceerde, dan is, althans in haar aangevansgeschiedenis, de z.g. secte heeltemaal geen secte. Dan zet zij het leven der kerk in zichzelf voort. Dan heeft zij de rekening inzake het institueeren niet onbetaald gelaten, voorzover het aan haar lag. M.a.w. het spreekwoord past hier niet, het heeft hier geen zin.

Doch stel eens het andere geval, dat de „secte”, of wat zoo heet, zelf de aansprakelijkheid draagt, of op den duur gaat dragen, voor het niet-voorthouden, of het niet-voldoende-voorthouden van dien ééne, bepaalden betalingsplicht aan God, die op de kerk rust, stel dus, dat de secte, of wat zoo heet, aanvankelijk, of in haar latere geschiedenis, niet alles heeft gedaan, wat zij kon doen om de kerk tot betaling-op-dat-ééne-bepaalde-punt te brengen, dan is die secte evenzeer wan-betaland tegenover God den Heere als „de kerk”. Want het is een plicht, dien allen God te betalen hebben, dat wij „elkander vermanen van het goede”. Betaling van dien plicht is onder meer „kerkformatie”. Zoo heet, afgedacht van andere namen, dat gezonde werk bij God. Een onbetaalde rekening niet meer presenteren bij een wanbetaler, dat is ook wanbetaling tegenover God. Als er een secte is, dan zijn er twee mogelijkheden: de kerk heeft niet betaald en óók de secte bleef in gebreke, óf de secte bleef alleen in gebreke. Dat de kerk wanbetaalde is mogelijk; dat de secte Gods rekeningen Hem onbetaald teruggaf, dat is zeker.

Doch we spraken nog van een tweede mogelijkheid: dat n.l. de secten eigenlijk daarom de kerk den rug toekeren, wijl zij de bepaalde „betaling”, die zij in tegenstelling met de kerk aan God den Heere doen willen, zien, en „voelen” als een bevrediging van eigen godsdienstige behoeften.

In zulk een geval stelt men de kwestie van al-of-niet-betalen door menschen aan God. Doch men bedoelt heimelijk: een niet-betalen-van-menschen-aan-menschen. Men „mist” ergens wat men als godsdienstige natuur zoo „graag” heeft, wat zoo „ligt” in eigen lijn, wat zoo bijzonder strookt met eigen religieuze „behoefte”. En nu zoekt die behoefte zich te bevredigen o.m. door eigen organisatie.

Maar ook zoo is de secte de grootste wanbetaler. Wie heeft het recht te ontkennen, dat in de kerk de betaling aan God tevens is, en automatisch is: de uitkeering van de geloovigen aan elkander van wat hun goed, en nuttig is? Niemand heeft dat recht. We geven dat onmiddellijk toe. Maar we leggen er dadelijk ook den vollen nadruk op, dat ieder, die een betaling-aan-God practisch of theoretisch beziet onder het aspect van communicatie-verkeer-van-geloovigen-tot-geloovigen, dus van betaling aan zichzelf, daarmee in den grond goddeloos „rekent”, daardoor zelf de valsche rentmeester is, die, rekeningen schrijvende

EREN

deren, op daarbij singen door kinderop kinderzendingen.

f0.20 per ex.

& LE COINTRE.

HOORN DE VOLGENDE

OEKJES

ITEN

SCH—HOLLANDSCH

BARTHOLODY

SCH—HOLLANDSCH

HÄNDEL

SCH—HOLLANDSCH

CCABÄUS

HÄNDEL

SCH—HOLLANDSCH

FUNG

SCH—HOLLANDSCH

-PASSION

SCH—HOLLANDSCH

oor de vijf eerste en zending. Bij getallen

OEKJE

GEN

ratie enz. voegden uit een practisch ats kan vinden en hoeft kan worden

praktijk gebleken het huisbezoek te ekend en daardoor i. Losbladig, opdat van straat of wijk je van uit de wijk vorden verwijderd overhandigd. De

us werk, zal deze

m voor de lijstjes op aanvraag.

RE — GOES

voor God den Heere, zijn eigen voordeel zoekt, en daartoe Gods rekeningen vervalscht, ze tot zijn eigen zaakjes makende, en op die manier de groote knoer en wanbetaler is bij God.

Hoe we het wenden of keeren — tot nu toe bleek dat heele spreekwoord over de secten als onbetaalde rekeningen der kerk gedacht buiten de gereformeerde grondgedachten om, of daarvan een aperte verloochening.

De secten, die zijn de wanbetalers. Aan haar deur moest het bordje hangen. Eerst dan kan men gaan praten over de rekeningen, die „de kerk” niet betaalt.

Dat laatste hopen wij de volgende week in een slotartikel te doen.

K. S.

UIT DE SCHRIFT

Neen!

Jesus dan zeide tot hen: Kinderken, hebt gij niet enige toespijs? Zij antwoordden Hem: neen. Joh. 20: 5.

Het was maar een zeer kort antwoord dat de discipelen, na een nacht van vruchteloos tobben om wat visch te vangen, van hun leeg schuit den vreemden vrager aan den oever antwoordden: neen!

Naar Oostersche breedsprakige beleefdheidsvormen gemeten, was het zelfs weinig correct, al willen wij er gaarne rekening mee houden, dat men, op een afstand van meer dan tweehonderd ellen over water, geen lange redeneeringen opzet.

Het was maar een enkele roep over de koude oppervlakte van het meer, terwijl het eerste zonnegoud door den mist boorde.

Doch, al was het slechts één woord, het kostte den jongeren van Jezus groote moeite het uit te spreken.

Want het hield de erkenning in dat zij, zeven klokke visschers, meesters in hun vak, bekend met al de geheimen van het vischrijke meer en met al de grillen van de saamscholende waterbewoners, heel een langen nacht zich voor niets hadden moe gemaakt, en wel telkens druipende notten hadden opgetrokken, maar zonder een enkele maal met eenige vangst verblijd te zijn. Ze hadden het niet willen opgeven; ze waren doornat van het zweeten, de roode striemen van de touwen stonden op hun polsen, nagels waren gescheurd, vingers bezeerd, de vorelste vuisten stijf van het trekken. Nu brak de morgen aan; nu liet de visch zich niet meer verschalken, want de zon ging branden op het water; ziet de teleurstelling op ieders gezicht; haal nu de netten maar in; van andere scheepjes roepen ze misshien: „fijne vangst, hè, vannacht!” En dat nu die vreemde man daar aan den oever nog vraagt: kameraads, heb jehi visch? dat maakt het nog erger. Anders hadden ze stil weg kunnen sluipen, maar nu moeten ze hun eigen schande en verdriet nog uitroepen. Is het wonder, dat ze wat gemelijk en kort terugschreeuwen: neen! Het viel niets mee voor bekwaame mannen dat te zeggen: neen! Waarom vraagt die man dat? uit nieuwsgierigheid, uit belangstelling, om wat te krijgen, of wat te koop? In ieder geval, ze willen er niet om liegen: „neen, we hebben niets gevangen”. Zij weten niet dat het Jezus is, de beschikker over zee en visch en net en vangst en over heel hun leven, die door zijn vraag hen verootmoedigen en hen daarna zegenen wil. Zij tobben nog alleen.

Vele menschen in onzen tijd begrijpen zoo goed welken droeven onderklank dat neen! van de discipelen had, want zij moeten het zoo vaak onder soortgelijke omstandigheden naspreken. Ook zij tobben zich af voor een eerlijk stuk brood, zoeken zegen bij God, vertrouwen op Zijn hulp, maar als hun gevraagd wordt: hoe gaat het in uw vak, in uw zaak, in uw bedrijf? al wat beter? Neen! Nog geen spoor van verandering ten goede? Neen! Hebt ge al werk kunnen vinden? Neen!

Dat is allesbehalve aangenaam om te vertellen. Er zijn er, die zeggen: als ik zoo'n soort vrager aan zie komen, dan loop ik een straat om, want al dat neen zeggen vind ik afschuwelijk.

Laten zij nu eens bedenken dat ook hun vruchteloos getob van God is, leeg netten en leeg handen; en dat deze ook noodig zijn om ons te verootmoedigen, om ons te leeren gelooven dat Hij dichter dan tweehonderd ellen bij ons is, al onze moeiten en teleurstellingen, onze nooden en tegenheden kent, en dat, al is het vaak moeilijk er bij de menschen mee voor den dag te komen, het al verademing kan geven als we het tot Hem mogen zeggen: Heere, al weer niets gevangen! Hoe heerlijk dat we geloovig en afhankelijk biddend onzen nood Hem mogen klagen. Hoe spoedig kan dan door de gunst van God het leeg net zelfs boordevol worden. Als wij maar wachten willen op Zijn tijd: één woord, één wenk van Hem en de zegen stroomt toe.

Het sombere neen! wordt vervangen door het blijde: ja!

F. C. M.

KERKELIJK LEVEN

De Christelijke cultuur en de „theologie van de paradox”. (II).

De bedenkingen, die Dr Miskotte tegen het besproken boek heeft, raakten, gelijk wij hem hoorden verklaren, eigenlijk veel meer dan het boek zelf in engeren zin; ze keeren zich ook, en vooral, tegen het z.g. Neo-calvinisme, waarvan Dr Miskotte het besproken werk een specifieke uiting acht.

Het valt niet moeilijk, in te zien, dat de „bezwaren” van den recensent samenhangen met (ik zeg opzettelijk niet, dat ze ontleend zijn aan) de reeds min of meer verouderde eerste quasi-profetieën van de z.g. dialectische theologie.

Wilden wij op Dr Miskotte's opmerkingen ingaan zóó, dat over en weer het meningsverschil tot den bodem werd gepeild, dan zouden we hier breed moeten spreken over de dialectische theologie en haar grondgedachten. Wij laten dit evenwel na, omdat ons blad herhaaldelijk reeds daarover schreef, en daarin uitvoeriger was dan welk ander Nederlandsch orgaan ook.

Trouwens, het is niet noodig, de dialectische theologie hier breed tegenover de gereformeerde te stellen, om dan uit te maken, in hoeverre pro of contra te kiezen zou zijn. Deze laatste behandelingswijze zou zin hebben, indien Dr Miskotte's opvattingen consequent waren, en indien hij dan voorts begrepen had wat gereformeerd is.

Noch het eene, noch het andere is evenwel het geval.

a) Wat het eerste betreft: dat Dr Miskotte geen innerlijk-éene beschouwing heeft, is niet verwonderlijk. Reeds als uit de ethische groep afkomstig theoloog onthrekt hem daartoe de mogelijkheid. Dr Miskotte meent in de „Neo-calvinistische” zelf-verzekerdheid „een vlucht voor de nederheid en de(n) nood der kerk in deze wereld” te moeten zien; en daar zou over te praten zijn, indien de „nood der kerk” niet bij hem een benaming was óók voor de genadegiften, die God haar in Christus schonk. Maar nu hij over „den nood der kerk” zoo heel anders denkt dan wij, heeft het geen zin, hierover breed te spreken. Wel geven wij hem zijn verwijt in anderen vorm terug: naar onze meening is elke zelfverzekerde be- en veroordeeling van een theoloog van ethische origine „een vlucht voor de nederheid en den nood” van den ethisch-theologischen individu in de hedendaagsche wereld. Want niemand is onzekerder dan de ethische theoloog-van-heden; niemand is pijnlijker in een conflict met zijn erkende zoowel als niet-erkende leermeesters en geestverwanten gewikkeld dan hij; niemand staat dus erger bloot aan den import van buiten, dan hij. Reeds deze „nood” van den ethischen theoloog moest hem, op zijn eigen standpunt, tot den zwijger onder de vakgenooten maken. Het omgekeerde valt evenwel te constateeren: een zelf-verzekerde veroordeeling als van Dr Miskotte's hand thans verscheen komt „stellig mede uit het ressentiment” van theologisch-onverzekerd „groepsbewustzijn” op, en is een vlucht voor eigen nood.

Wij wezen hierop, niet om als vertegenwoordiger der gereformeerde „groep” wraak te nemen op een spreker uit het ethische „kamp”, maar alleen om de situatie te tekenen. Dr Miskotte is zoo onverstandig geweest, een poging te wagen tot verklaring van een hem vreemden gedachten gang langs psychologischen weg. Niet alleen langs groeps-psychologischen weg (zie boven) doch ook langs den weg van beoordeeling eener individuele ziel; hij probeert althans mijn eigen gedachten gang ook al te „verklaren” uit mijn „ziel”, al is hij gelukkig zoo verstandig geweest, toe te geven, dat hij daarvan nog niet al te veel begrepen heeft. Maar wij keeren het blaadje weer om, en geven weer Dr Miskotte's verwijten in anderen vorm hem zelf terug. Hij moest begrepen hebben, dat juist bij gereformeerden, die immers als „groep” redeneeren uit een wel-omschreven belijdenis, en ook bij verderen bouw zich binden aan een in zijn grondlijnen volstrekt on-dialectisch gedachtenschema, de „ziel” van den enkelen schrijver er minder toe doet, en de gemeenschappelijke beginselverklaring verklaren moet, hoe men, ook in verderen opbouw, tot zijn constructies komt. Was Dr Miskotte niet zulk een vreemdeling in zijn eigen land, en kende hij dus het Calvinisme, welks uitingen hij poogt te recenseren, dan zou hij daarmee gerekend hebben en zijn psychologie hebben achterwege gelaten. Maar dan zou hij tevens hebben begrepen, wat wij hem nu op onze beurt ook wel eens willen zeggen: dat men juist de uit het ethische „kamp” voortgekomen theologen psychologisch moet en mag verklaren in hun spreken en schrijven, zoowel in „groepsverband” als individueel. Want als groep zijn ze allerminst een eenheid; ze noemen zich „groep” zonder het te zijn, vormen een „kamp” zonder het te kunnen. In deze situatie nu, waarin de individuele theoloog zich op zichzelf voelt aangewezen en geautoriseerd, gaat de een her, de ander derwaarts. De een voelt de onmacht der „groep” tot wezenlijke groepsvorming als een gebrek, en zoekt naar een „theologia gloriae”, om

daarin het isolement van den enkeling te breken; de ander ontdekt te rechter tijd, dat or tegenwoordig een buitenlandsch profetie is opgestaan, K. Barth, die, met anderen in bond, elke „theologia gloriae”, elke theologie van verzekerdheden, en van rustig zelfbezit heeft in den ban gedaan, die het zoeken daarnaar als bewijs van absolute blindheid heeft veroordeeld, en die de onmacht tot groepsvorming tot macht, de verlegenheid tot ervaring van de werkelijkheid en van den wezenlijken nood geproclameerd heeft. Hij hoort die klanken, is niet instaat (krachtens zijn scholing, zijn omgeving, zijn dogmatisme) den inhoud daarvan principieel te toetsen aan een anderen, eigen, schematisch-opgebouwd geloofsinhoud en zal dus, al naar gelang zijn „aanleg” is, met de nieuwe beweging meegaan, en aan haar „leuzen” anderen gaan meten en beoordeelen.

En het gevolg is: tragisch misverstand en onverstand. Want terwijl Dr Miskotte nog bezig is met de uitgifte van zijn nieuwe buitenlandsche munt, zijn niet alleen de vrienden van zijn eigen kamp voor een niet zoo heel klein gedeelte overeengekomen, die buitenlandsche munt niet meer te accepteren (de „aanleg” immers van den eenen individualist is niet die van den ander?), doch hebben bovendien de buitenlanders, die de munt hebben gestempeld, al lang weer andere chichi's voor andere munt vervaardigd en in gebruik genomen. Zoo staat het nu ook met Dr Miskotte's Barthianisme. Het is ongetwijfeld interessant te weten, hoe de ziel van Dr K. H. Miskotte anno 1933 zich nog aan Barthianismen bedrinkt, en daarin te midden van zijn groepsgeenoten zich nog altijd verbijzondert. Maar veel meer dan dat kunnen wij niet als kerkhistorische notitie registreren. Temeer niet, omdat wie de nieuwste publicaties der dialectische theologie met vrucht gevolgd heeft, er grondig van overtuigd is, dat ze al de mooie buitenlandsche termen, waarmee in 1933 Dr K. H. Miskotte thans nog in „Stemmen des Tijds” een breede groep van binnenlandsche Calvinisten te lijf gaat en veroordeelt als onmachtigen-tot-profetie, al lang door haar zelf practisch verloochend zijn, en soms zelfs ook woordelijk cadeau gedaan.

Want — als er één beweging onzeker is, en zelf almeer uiteenvalt en als groep onmachtig blijkt tot groepsvorming, dan is het de aanvankelijk tot frontvorming zoo bekwaam lijkende dialectische theologie. Ieder van deze groep woersprekt den ander, en zichzelf, en doet dit „met zooveel woorden”, en doet het nog veel sterker en radicaler zonder „zooveel woorden”.

In zulk een situatie doet het pijnlijk aan, den „hoogmoed” (in dit verband is dit een allesbehalve persoonlijk-krenkende qualificatie), ik zeg: den hoogmoed te ontdekken, die Dr K. H. Miskotte's optreden tegenover het Nederlandsche Calvinisme kenmerkt. Hoewel zijn situatie bedenkelijk veel gelijkt op die van den schildknaap uit de achterhoede van een zich onthindend „leger”, die met de wapenen zwaait, welke de voorhoede reeds heeft geworpen, toch durft Dr K. H. Miskotte over de Calvinisten dezer dagen oordeelen, dat in hen het profetisch karakter der kerk te zeer te loor ging. Hij weet niet, dat wat hij nog houdt voor „profeteeren” door hen, wier naam en leus hij opheft, reeds lang is prijsgegeven, of dubieus gesteld. Dr Miskotte móet weten, dat de z.g. Neo-calvinisten met nadruk hebben betoogd, dat zijn mooie theorie over den „nood” der kerk en over het oneindig kwalitatieve verschil tusschen God en mensch volstrekt onjuist is, het tegendeel van christelijke profetie. Wie daartegenover niets heeft gesteld tot nu toe, kan slechts zijn eigen „nood” miskennen, en daaruit „vluchten” in zijn „hoogmoed”, als hij aan hen wil demonstreeren, dat de vlam der profetie in de kerk is uitgedoofd. Want alles schreeuwt den dialectischen theologen toe, dat het voor hen tijd wordt, na te gaan, of hun „profeteeren” iets anders was dan nervositeit.

b) Evenwel, wie de vraag stellen moge, Dr Miskotte is er nog niet aan toe. Integendeel: hij is nog zoo naïef-overtuigd, te profeteeren, dat hij verzuimt na te gaan of zijn profetische getuigenissen inderdaad tegen een concrete, werkelijk bestaande gemeenschap-van-haeretici aanblijft. Jona kan op twee manieren ontrouw worden aan zijn roeping: hij kan passage nemen op een schip, dat geen enkel missionair station als haven aandoet, hij kan dus van Ninivé vluchten, maar hij kan óók een Ninivé fantaseeren, en dan daartegen „profeteeren”: zóó spreekt Jahwe. Dr K. H. Miskotte nu volgt zonder het te weten, de laatste methode.

Want hij kent de Neo-calvinisten niet. Wat hij van hen geloofd, dat is iets anders dan de werkelijkheid.

Ik zal evenwel enkele opmerkingen, die in dit verband te maken zijn, bewaren voor het volgend nummer.

K. S.

De voorstellen betreffende de uitbreiding van den bundel „Enige Gezangen”.

Naar aanleiding van mijn vorig artikelje over dit onderwerp ontving ik van den heer C. Vos, organist der N. Zuiderkerk te 's-Gravenhage en voorzitter van het College van Organisten aldaar,

een
kw
I
's G
kw
gez
den
me
mel
10
is
org
van
ber
rub
sch
C
zett
had
„St
is c
offi
bij
in l
opg
bij
dus
mel
bum
hier

H
dun
deze
E
noen
daar
de l
noen
word
mige
lodie
een
zich
me
weer
melo
ze d
De p
zeer
en d
kome
teris
sten
blijkt
vorm
f, w
zelfs
g a
van t
volge
met
groot
De
Jes
vang
lodie
den
wezes
woor
gekla
dat h
met
berijn
de m
de de
zang
meloc
Ik
woor
voors
Bus